

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

Настоящата рецензия е изготвена на основание на Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ № 1110/27.04.2021 г. за определяне на научно жури по процедурата за публична защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ по докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“ в ПН 3.2 Психология, 3. Социални, стопански и правни науки, и е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, Закон за висшето образование, както и действащите Вътрешни правила на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Рецензент: Доц. д-р Наташа Ангелова, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Тема: Характеристики на самооценката при деца склонни към агресия в училище (Characteristics of self-assessment in children prone to aggression in school).

Докторант: Христос Анастасиос Дувлос (Christos Anastasios Douvlos), катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Научен ръководител: Доц. д-р Иван Кръстев, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

1. Биографични данни за кандидата

Христос Дувлос е роден на 01.03.1991 г. През 2009 г. Христос Дувлос е придобил бакалавърска степен по „Информационен мениджмънт” в Департамента по администрация и икономика на университет Източна Македония и Тракия. През 2015 г. е придобил ОКС магистър по „Компютърни системи и управление“ в Техническия университет в София. През 2017 г. се е дипломирал с втора ОКС магистър по „Специално образование“ от Департамента по образователни науки в Университета в Никозия. От 2017г. е докторант по „Педагогическа и възрастова психология” към катедра „Психология“ на Югозападен университет „Неофит Рилски“. Говори английски език, има отлични компютърни умения в областта на следните езици за програмиране: Java, html, php, C++, SQL, Pascal; работи с различни операционни системи и софтуерни пакети: Microsoft Windows, Linux, DOS;) xLINE for checking accounts, 2) Minitab and SPSS for statistical data analysis, 3) Ms Project of Microsoft Office for planning and project management, 4) Access of Microsoft Office for database management. От 2019 г. работи в Министерство на културата в гр. Атина, Р. Гърция като компютърен специалист.

Има публикувани четири статии по темата на дисертацията в различни научни издания, сред тях и една в списание индексирано от SCOPUS.

Douvlos, C. (2020). *Characteristics of Self-Assesment in Children Prone to Aggresion in School*. Crimson Publishers, 3 (4), ISSN: 2639-0612

<https://crimsonpublishers.com/pprs/pdf/PPRS.000568.pdf>

Douvlos, C. (2019). *Bullying in preschool children*. Psychological Thought, 12 (1), 131-142. ISSN: 2193-7281
<https://psyct.psychopen.eu/article/view/284/html>

Douvlos, C., Stoyanova, S., Kottorou, P. (2018). *Bullying and Victimization Experienced by Students with Learning Disabilities: Brief Literature Review*. EC Psychology and Psychiátry, 7 (5), 281-286.
<https://www.econicon.com/ecpp/pdf/ECPP-07-00245.pdf>

Stoyanova, S., Roumbou, S., Douvlos, C., Hadzhieva, T., Strychnou, S. - V., Arnautovska, D., & Ivantchev, N. (2017). *Students' self-assessment of one's abilities for their life goals achievement. Problems of Psychology in the 21 st century*, 11(1), 59-72. E-ISSN 2538-7197
<http://www.scientiasocialis.lt/ppc/node/134>

2. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

Представената за рецензиране разработка се състои от 133 страници и следва класическа структура за представяне на научно изследване.

Теоретична част: В теоретичната част са разгледани по известните научни източници третиращи проблема за агресивността в училище. Докторантът е представил различни дефиниции и теории за агресивност, като и много добре е отразил научните изследвания от последните години в областта на агресивното поведение. Разгледана е и връзката между агресивното поведение и самооценката. Авторските разсъждения имат добра свързаност с предходни научни изследвания. Цялостния текст е фокусиран върху изследвания по-нататък проблем. Представени са различни инструменти за

измерване на агресията и самооценката, както и по-значими резултати за тяхната взаимообусловеност.

Изследователски дизайн: В тази глава дисертантът представя целта на изследването си, която е: да се проучат особеностите на самооценката при деца склонни към агресия, като се изследва връзката между нивата на самооценка и нивата на агресия. По-конкретно чрез следващите научни задачи, докторантът се стреми да изпълни основата цел на изследването: да се установят нивата на агресия в ученици от гръцки училища; да се проучи каква е връзката между самооценката и агресията; да се установи дали появата на агресивно поведение в училище е свързано със семейната структура; да се изследва връзката между агресията и социално-демографски фактори, като полова принадлежност. На база поставената основна цел и допълнителните подцели, докторантът издига общо четири (4) хипотези:

- 1) Предполага се, че съществуват полови различия по отношение на нивата на самооценката, допускайки, че момчетата в горна училищна възраст имат по-висока самооценка в сравнение с момичетата.
- 2) Допуска се, че момчетата ще имат по-високи нива на агресия като цяло, в сравнение с момичетата. Също така се предполага, че момчетата ще имат по-високи нива на физическа агресия, а момичетата ще бъдат по-вербално агресивни.
- 3) Предполага се, че ще има корелация между нивата на агресия и самооценката, като се допуска че високата самооценка е свързана с висока агресия.

4) Появата на агресивно поведение в училище е свързана със семейната структура, като се очаква, че децата с един родител ще бъдат по-често жертва на агресивно поведение и, че ще имат ниска самооценка.

След всяка издигната хипотеза, докторантът Христос Дувлос представя кратко резюме на причините провокирали съответното научно предположение. Дисертантът е цитирал научни изследвания, които подкрепят основателността на всяка от хипотезите му.

Христос Дувлос е използвал количествени методи за доказване на своите хипотези. Въпросниците, които е използвал са оформени в една батерия от тестове и включват: Скала за измерване на самооценката по Резенберг (Rosenberg); Въпросник за изследване на собствената ефикасност за деца на Мюрис (Muris); Скала за измерване на агресията, разработена от Орпинас и Франковски (Orpinas & Frankowski); Скала за измерване на виктимизацията, разработена от Орпинас (Orpinas); последен е въпросник за събиране на демографски данни.

Изследването е проведено в Атина, Гърция, в началото на учебната 2018-2019 година. Първоначално е било направено пилотно изследване с десет (10) ученика. В последствие, след получени разрешителни за провеждане на изследване с ученици в горна училищна възраст, въпросниците са попълнени от учениците електронно в компютърни лаборатории.

В проучването са взели участие 124 ученика на възраст между 13 и 15 години. Всички ученици са били предупредени за конфиденциалността на изследването и са попълнили формуляр за информирано съгласие относно участието си в проекта.

Анализ на резултати: За онагледяване на резултатите, дисертатнтът е използвал петдесет (50) таблици и тридесет и девет (39) графики. Резултатите са представени в няколко рубрики:

- Данни свързани с демографските фактори, където подробно са представени разпределенията по пол на изследваните лица, разпределението им по възраст, наличието или липсата на сиблинги в семейството, брой на членове на семейството, липсващ родител.
- Форми на агресия в училище – тук докторантът се спира на всеки айтем от въпросника за агресия и го представя чрез честотно разпределение на отговорите на изследваните лица по брой пъти на преживяваната агресия.
- Връзка между полът и самооценката – чрез използвания Т-тест, докторантът доказва, че в проведеното изследване не се наблюдават различия по пол по отношение на самооценката.
- Връзка между полът, агресията и виктимизацията – тук използваният Т-тест показва значими различия между двата пола по отношение на агресивните прояви и виктимизацията. Като данните показват, че момчетата имат по-висока агресия и са склонни по-често към виктимизиращо и булинг (училищен тормоз) поведение в сравнение с момичетата. Последните имат по-високи средни стойности по вербална агресия в сравнение с момчетата.
- Самооценка и агресивност – използван е корелационен анализ по Пийрсън, който показва, че съществува позитивна връзка между агресивността и самооценката; обратно пропорционална връзка между агресията и себеэффективността; обратно пропорционална връзка

между агресията и академичната себеефективност; обратно пропорционална връзка между агресията и социалната себеефективност; обратно пропорционална връзка между агресията и емоционалната себеефективност.

- Връзка между виктимизацията в училище и семейната структура – използван е Т-тест (липсващ родител/няма липсващ родител), който показва че няма статистически значима разлика между децата възпитавани пълни семейства или с липсващ родител по отношение на виктимизацията в училище.
- Връзка между семейната структура и самооценката – отново е използван Т-тест, който показва, че няма статистически значими различия по отношение на семейната структура спрямо самооценката.

Дискусия и заключения: Резултатите получени от направеното изследване са адекватно сравнени с резултати от сходни научни изследвания, което отново потвърждава добрата научна основа, на която лежи направеното изследване. В заключението си докторантът Христос Дувлос обобщава основните резултати по хипотези получени в дисертационния труд и предлага полезни идеи за бъдещи изследвания, като посочва и ограничението на извадката в настоящия научен труд.

3. Техническо изпълнение

Докторантът се е справил много добре с проучване на научната литература по въпроса, касаещ дисертацията, с провеждане на изследването, като и с анализа на резултатите и заключенията към тях. Работата е добре структурирана, наблюдава се логическа последователност в представяне на теоретичната и методологическата части. Направените изводи следват

результатите от хипотезите, което много добре позволява да се свържат данните от изследването с анализите на дисертанта. Приносите на автора и практическото приложение на получените в изследването резултати са конкретно описани в самостоятелни части в края на дисертационния труд. Използваните научни източници са подходящо подбрани, коректно цитирани и релевантни на темата на дисертацията.

4. Заключение

Въз основа на изложеното по-горе приемам, че предложеният дисертационен труд „Характеристики на самооценката при деца, склонни към агресия в училище” отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам да бъде присъдена на Христос Анастасиос Дувлос - докторант, редовна форма на обучение по специалност „Педагогическа и възрастова психология“, към катедра „Психология” във Философски факултет на Югозападен университет "Неофит Рилски", образователната и научна степен „доктор”.

03.05.2021г.

гр. Благоевград

Подпис:

(доц.д-р Наташа Ангелова)